

عنوان

وزارت معارف

ریاست تعلیم و تربیه

مقالات وارده اعاده نمیشود
اصلاح و درج حق اداره است

شور - ۱۳۱۵

آئینه عرفان

شرح اشراك

مجله علمی - ادبی، مصور، ماهانه
دوره دوم سال ششم

مرکز (۹) افغانی [محررین دائمی] متعلمین اصناف
داخلة (۱۰) • خارج (۴) کادار
واحد فروشی، اشتراكش ماهه ندارد

نمره مسلسل ۷۷

۱

پیشرفت پښتو

بقلم محترم محمد نبی خان

لسان پښتو زبان ملی بوده اهمیت بزرگ در نزد افغانان داشته اکثر اهالی افغانستان به آن متکام اند ولی متأسفانه در عصور گذشته در اثر اختلاط اقوام مختلفه و مرور زمانه های عدیده از اهمیت اصلی این زبان کاسته روز بروز قدر و قیمت خود را می باخت و هیچ یک از متفکرین توجه خود را تالی این طرف جلب نه نموده در توسیع و ترویج آن نکوشیدند و در ادبی و علمی ساختن لسان مذکور اهتمامی نه نمودند حتی هیچ یک از افراد نزول و انحطاط این زبان را بخود محسوس نه نمودند. از آنجا که فکر عالی اعلیحضرت محمد نادر شاه شهید سائر امورات را فرا گرفته و نواقص همه امور را درک فرموده به علاج آن می پرداخته زبان پښتو نیز از خاطر مبارک شان فراموش نشده به احیاء و

ترقی آن عطف توجه و به الاحضرت صدارت مانی توصیه فرمودند و الاحضرت مدوحی بتاسی افکار قیمت دار شاهانه اوامر تا کید به وزارت معارف اصدار فرمودند تا در ترویج و تعمیم این زبان ملی جد و جهد بلیغ بعمل آرند . وزارت معارف به تعمیل و صیای خبلی قیمت دار شاهانه و اوامر و الاحضرت افخم صدر اعظم صاحب فوری پرداخته اقدامات ذیل را در معرض اجرا در آورد .

- ۱ - از آنجا که زبان پشتو بطور اساسی و صحیح در معرض اجرا در آید باید که اولاً طلبه مکتب آنرا تعلیم گیرند تا بصورت ادبی تعمیم یابد اینست که در سنه ۱۳۱۲ لسان پشتو را در عموم مکاتب ابتدائی مرکز جاری ساخت . اگر پشتو به عموم صنوف مکاتب دائر می گردید بعض یکسال یا دو سال خوانده از مکتب ناقص می بر آمدند ضمناً در دیگر مضامین هم سکنه وارد میگردد پس چنان فکری شد که از یک صنف شروع شده مسلسل دوام کند و باز از همان صنف همه ساله آغاز یابد چنانچه از صنف سوم مکاتب ار سنه مذکور شروع گردیده که بر طبق همان نظریه امسال در صنف سوم و چهارم و پنجم مکاتب پشتو تدریس میشود و همین قسم تا صنف ۱۲ مکاتب دوام می ورزد .
- ۲ - برای ترویج اساسی پشتو باید معلمین تعلیم یافته در پشتیب نمود تا بتدریج آنها لسان پشتو بصورت اساسی و منظم تدریس گردد پس لسان پشتو را در مدارس و معلمات دارالمعلمین در همه صنوف به استثنای صنف اول و دوم ابتدائی داخل نمود چنانچه طلائی که در سنه ۱۳۱۲ و سنه ۱۳۱۳ و سنه ۱۳۱۴ از دارالمعلمین فارغ گردیده اند زبان پشتو را بخوبی دانسته تکلم و کتابت کرده میتوانند .

۳ - بتوجه و الاحضرت افخم صدر اعظم صاحب انجمن ادبی پشتو در قندهار تاسیس

گردید تا بفرض تعمیم و ترویج و اصلاح زبان خدمت شایانی کرده بتواند همانا این انجمن يك مجله ماهانه بنام مجله پشتو به منصفه اشاعه گذاشت .

این مجله نه صرف اشخاص پشتو دانرا از مضامین فوائد مشحون خویش آگاه می سازد بلکه برای غیر پشتو دان نیز اصولات و قواعد نوینی جهت آموختن پشتو می آموزد .

۴ - چون انجمن پشتو از مرکز وزارت معارف دور یعنی در قندهار بود و وزارت معارف نمی توانست که هدایات و ارشادات نافع خود را راجع به تعمیم و ترویج لسان پشتو بزودی به انجمن مذکور ارسال بدارد یادربیشرفت امور محوله شان تسهیلات فراهم کند پس صدارت مانی انجمن مذکور را در سنه ۱۳۱۴ از قندهار به مرکز کابل جلب نموده آنرا مورد توجه خاص وزارت معارف قرار داد تا کار خود را به سرعت ادامه داده بتوانند در نتیجه کتب و رسائل خوبی ترجمه و تالیف نمایند و مجله پشتو در خود مرکز کابل بصورت زیبا و قشنگ و جامع تری نشر و اشاعه یافت و مشترکین مجله پشتو که در قندهار به ۶۰۰ بوده در کابل به ۱۸۰۰ رسیده .

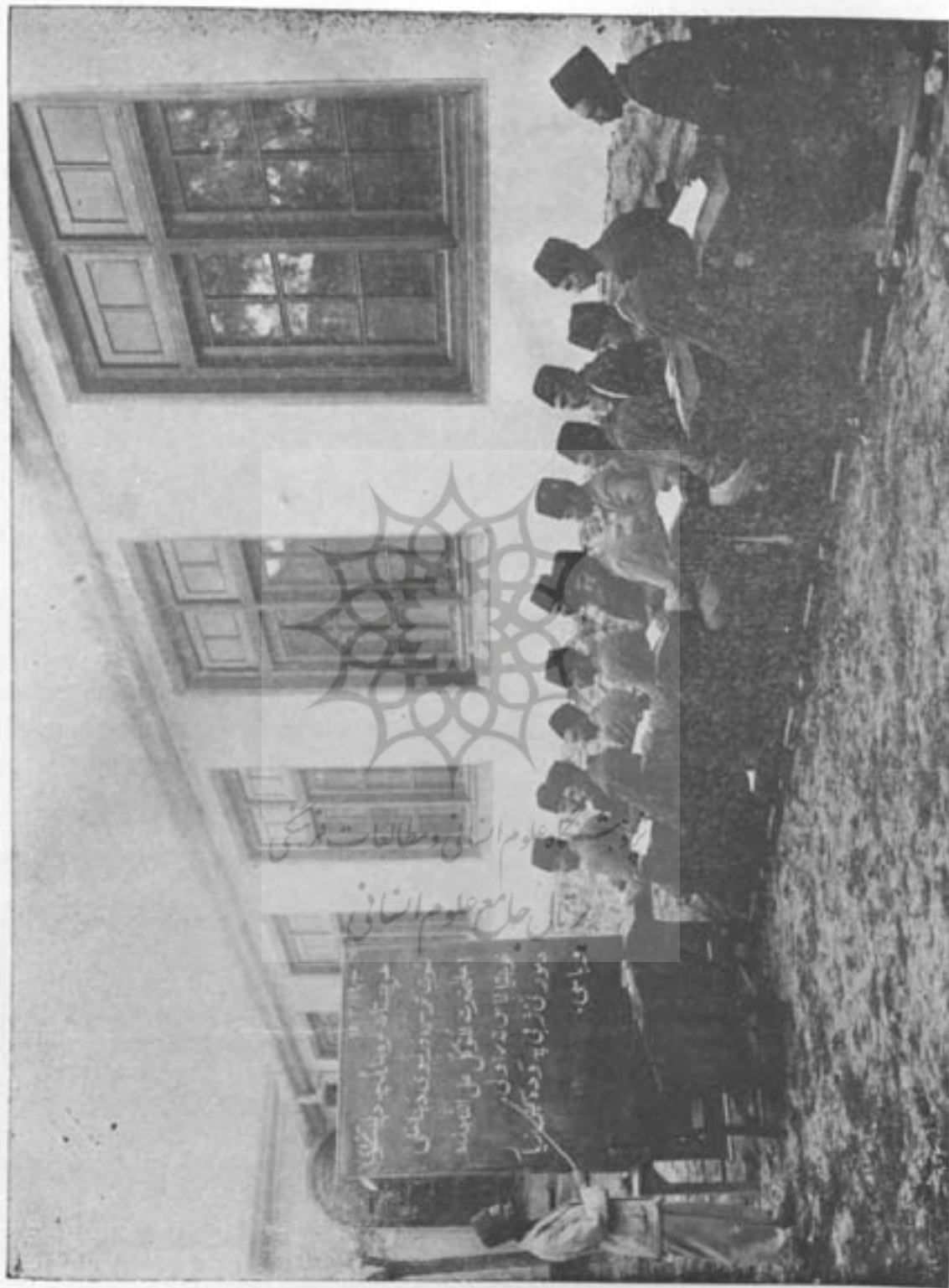
۵ - بناسی افکار حکومت ترقی خواه اشخاص عمده یان نیز از کمک و معاونت راجع به توسعه و نشر لسان پشتو خودداری فرمودند چنانچه ع ، ج سر داراعی محمد گل خان وزیر داخله کتاب جامع و مفید راجع به لغات پشتو تدوین و تالیف فرمودند و وزارت معارف کتاب مذکور را ملاحظه و مذاقه نموده طبع آنرا تصویب کرد کتاب مذکور به مطبع رسیده زیور طبع مزین میگردد .

۶ - وزارت معارف برای مدیرهای مکاتب و معلم های پشتو هدایات مفید اعطا نمود که معلمین و طلبه را راجع به اشتراك مجله پشتو تشویق و تحریص نمایند تا طلبه و معلمین

از مضامین و عبارات آن مستفید گردند و نیز در مکاتب کورس های پشتو افتتاح نمایند تا معلمین ابتدائی که از فهمیدن لسان پشتو عاری اند به شوق و رغبت خود زبان ملی خود را بیاموزند .

۷ - در هذا سنه وزارت معارف احکام موکدی به مکاتب اصدا را نمود که جمیع معلمین و مامورین مکاتب مجبور و مکلف اند که لسان پشتو را بیاموزند پس از آن وقت معلمین هفته دوروز مجبور اند که به نزد معلم پشتوی آن مکتب درس پشتو بگیرند به این نظریه که اگر کدام وقت وزارت اقدام نماید که برای معاونت و پیشرفت لسان پشتو چند مضمون را به پشتو جاری نماید . در این عزم خود از طرف معلمین موافق نه بیند .

۸ - چون یگانگی سبب پیشرفت و ارتقا و احیای زبان ملی وزارت معارف است در صورتیکه در تمام مکاتب پشتو جریان داشته باشد باید مامورین خود وزارت هم از دانش پشتو بی بهره نمانند . اینست که وزارت معارف در هذا سنه برای مامورین خود امر اکیدی صادر نمود که مامورین معارف پشتو بیاموزند پس تمام مامورین وزارت معارف بدو شعبه تفریق گردیده هر شعبه هفته دوروز از نزدیک ، ص محمد عثمان خان رئیس انجمن پشتو تعلیم اخذ میکنند چنانچه مامورین وزارت تا یک اند از بلدیتهای لسان پشتو پیدا کرده مکالمه ابتدائی کرده میتوانند . ضمناً وزارت معارف قاعده وضع نمود که باید مامورین در خود وزارت مفهوم خود را بیکدیگر به پشتو ادا نمایند لکن بیاعت که هنوز بدوجه بلند فائز نگردیدمانند در این اقدام خود چند انکامیاب نگردیده ولی مطمئن است که بعد از عرصه

کورس پشتوی در مکتب حبیبه در سبزدورس - متعلق شماره دوم سال ۶ - آینه

پروشکاه علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی

چندی به مقصد خود نائل گردد چنانچه امتحان مأمورین را به یکوقت معین نموده که مأمورین در تحصیل لسان پشتو سعی کرده خود را مستعد و آماده سازند.

۹ - در اثر توجه وزارت مانی که به ترقی لسان پشتو دارند صالح محمد خان مدیر سابقه معارف قندهار یک رساله بنام خود آموز پشتو و چندی بعد تر آن انجمن پشتو رساله بنام معلم پشتو برای مأمورین که میخواهند پشتو ابدون تکلیف و بی واسطه معلم یاد گیرند تألیف و تدوین نمودند چنانچه رساله های مذکور بدست هر صاحب خیرت دیده میشود که بتحصیل و اخذ لسان ملی خود بذل مساعی می نمایند.

۱۰ - چون وزارت معارف کتب درسی منظم جهت تعلیم اطفالند اشت پس برای اشخاص پشتو دان دساتیر صادر نمود، کتب که مطابق تعلیم عصر جدید باشد تألیف نمایند چنانچه با اشخاص زحمت بسیار را بخود متحمل ساخته کتب عهده تألیف نمودند وزارت معارف مجلس منعقد نموده از جمله کتب مذکور یک کتاب را که بقرا را اصول عصری زیاده تر موافق یافت به تصویب اعضای مجلس آرا برای تعلیم صنف سوم بمطبعه سپرد چنانچه پژوهشگران از مطبوعه و فایده گرایی به طلاب مکتب توزیع گردید. به اساس آن وزارت معارف فکر معالوم در کتب برای همه صنوف خود کتب مناسب تألیف نمود. به مکاتب بدهد.

۱۱ - در ولایتیکه به لسان پشتو تسلیم می نمایند سابق قواعد و اصول ناموزون و نامناسب معمول بود که کتب اول و دوم و غیره کتب فارسی را به آن اطفال پشتو زبان تدریس می نمودند ولی وزارت معارف امسال تصمیم نمود که همچنان

که در مناطق فارسی زبان کتب قرأت فارسی مروج است برای ولایات پشتو زبان کتب قرأت پشتو موجود باشد برای این مقصد وسیله بهتر ازین نیافت که بغیر ازینکه کتاب اول من و کتاب فارسی دوم و فارسی سوم و غیره که جدیداً از طبع برآمد به مناطق فارسی زبان تدوین میشود آرا به پشتو ترجمه نمود. به ولایات پشتو زبان توزیع نماید تا هم اطفال از تکلیف رهائی یا بند وهم پشتو لباس ادبی بخود پیوسته. تا حال سه چار جلد از کتب مذکور در انجمن پشتو ترجمه شده و وزارت معارف در رصد آنست که آنرا دوباره غور و وقت نموده سپرد مطبعه نماید.

۱۲ - علاوه از رساله های خود آموز پشتو معلم پشتو جهت استفاده عموم کتاب مزین تری بتوسط مکتب استقلال از کتب اصول برائس قرآنسوی به پشتو ترجمه نموده آنرا موافق به محیط خود مرتب ساخته از ملاحظه بان عدده اشخاص پشتو ان گذرانید. آنرا سپرد مطبعه نمود.

عما قریب از طبع فراغت یافته جهت استفاده عموم به معرض اشاعه خواهد گذاشت.

۱۳ - وزارت معارف تصمیم نموده که در مناطق پشتو زبان مضامین را به پشتو تدریس نماید.

پرتال جامع علوم انسانی

لینذا کتاب حساب، جغرافیه، تاریخ و غیره که در زبان فارسی از طبع جدید برآمده و می بر آید به پشتو ترجمه نموده آنرا بولایات مذکور توزیع نماید تا هم پشتو بصورت زبان علمی مشکل و ملبس گردد و هم طایفه که مضامین مشکل را در غیر زبان خود تعالیم گرفته و دو چار تکلیف گردیده بودند از زحمت وارهند.

۱۴ - بغرض ادبی و علمی ساختن لسان پشتو وزارت معارف فکر دارد که کتب که

باسان پشتو توسط يك عده اشخاص فاضل وطن تالیف گردیده آنرا طبع و بعرض اشاعه گذارد چنانچه يك جلد كتاب تاريخ ادبیات پشتورا که آقای عبد الحی خان مدیر طلوع افغان تدوین نموده و برای ادبیات پشتو خیلی کمک میرساند و همچنین يك جلد كتاب لغات پشتو را که پاینده محمد خان معلم استقلال و يك جلد كتاب دیگری که از کتاب قرأت العصریه ترجمه شده و برای تعلیم لسان اصولات خوبیست همرا يك يك دو باره اصلاح و تنظیم نموده بعرض استفاده عموم نشر و اشاعه نماید .

۱۵ - چون پشتو هنوز جدید پا به طی مراحل گذاشته باید چنان اصولات و قواعد اتخاذ شود تا آینده برای یاد گرفتن پشتو و ادبیات آن مشکلات واقع نه شود پس وزارت معارف درین راه خبئی تدابیر و تجاوزات نافعہ سنجدیده چنانچه می خواهند يك مجلس از اشخاص فاضل پشتو دان منمقد و راجع به رسم الخط پشتو مذاکره نمایند تا رسم الخط که فی الجملة آسان و بفارسی قریب تر باشد قرار داده آبرامروج سازند و راجع به قواعد پشتو كتاب مفید و موزون بظهور آورند تا لسان پشتو را کسانی که می خواهند بخوبی یاد بگیرند از نقطه نظر صرف و نحو در آن تعمق نموده بصورت ادبی اخذ کنند و دیگر رساله های که از حیث لسان و فهم از هر یک که مضمون برای عموم ملت مفید باشد و مطالعه آنها خود به خود پشتو را بیاموزد تالیف نموده در مجله استفاده عموم قرار دهند .

رساله جامع علوم انسانی

